

'רבי טרפון אומר: הכהן בורר לו את היפה... ר' טרפון אומר הכהן בורר את היפה...'. – היינו קודם חזרה, אבל לאחר שחזר בו – הרי זה ספק ואין היפה לכהן. ואעפ"י שכבר נשתנה חזרתו במתניתין דלעיל, משנה ראשונה לא זזה ממקומה (פשוט). ולפירוש הרמב"ם אין צורך בכל זה, כי לא חזר בו ר' טרפון מעולם (כאמור).

דף יט

'רבי טרפון מספקא ליה בכור לדבר אחד אי הוי בכור אי לא הוי בכור' – ולפי הצד שבכור לדבר אחד הוי בכור, מסופק רבי טרפון האם היוצא-דופן הוא הקדוש מפני שהוא בכור לולדות, או שמא הבא אחריו קדוש שהוא הבכור לרחמים. אבל אין סברה לומר ששניהם יתקדשו בקדושת בכור (חדושים ובאורים ד,ה).

אין להקשות לפי זה מדוע הוצרכו לומר שר' טרפון מסופק בספק נוסף, האם בכור לדבר אחד הוי בכור אם לאו, הלא יש לומר שסובר שהוא בכור ודאי רק מסופק איזהו הבכור, האם היוצא או הבא אחריו – שאם כן היה לו לומר 'חלוקו' כדלעיל ולא ירעו עד שיסתאבו. וכנראה היה משמע לגמרא שמדובר במשנה על מקרה אחד, שיצא ראשון דרך דופן ולאחריו יצא אחריו דרך רחם, שכן משמע מלשון 'שניהם ירעו...'. ואילו היתה הכוונה על מקרים שונים, היה די לומר 'יוצא דופן והבא אחריו ירעו...!'

ואולם בספר אור שמח (בכורות ב,ד וביכורים יא,טו) פרש שר' טרפון דורש המקראות כך: כל פטר רחם לה' – פירוש, הנולד מן הרחם ראשון, וכל פטר שגר בהמה – הנולד ונשלח מן האם ראשון, גם אם לא נולד מהרחם אלא בכה ההולדה, וזהו יוצא דופן, הזכרים לה' – הן הראשון שיצא מן הדופן הן השני שהוא ראשון לרחמים, שני הזכרים תקדיש [שסובר ר' טרפון א"א לצמצם הלכך 'הזכרים' אינו נדרש ליצאו ראשיתן כאחת, אלא בא לדרשה זו].

לפירוש זה ספקו של ר' טרפון הוא שמא שניהם בכורות, שמא אף אחד מהם לא נתקדש. (עוד דגו אחרונים, לר' טרפון המסופק אם יוצא-דופן קדוש בבכורה, האם יוצא-דופן כשר להקרבה – ע"ע חזו"א; משך חכמה ראה טו, יט; חו"ב שם).

'מכלל הצריך לפרט ומפרט הצריך לכלל, כיצד...'. – רצה לומר, כשבאת תורה ללמדנו דיני המצוה, אמרה כלל ואמרה פרט ועל ידי שניהם אנו למידין הפרטים להלכותיהן; –

ופעמים הכלל משמעו על הרבים והפרט מלמדנו שאין הכל בכלל אלא הפרט, כמו מן הבהמה – כלל, מן הבקר ומן הצאן – פרט, ואין בכלל אלא מה שבפרט, ומשמעו של הכלל לא נשתנה דודאי מן הבהמה כולל במשמעותו הכלל אלא שפירט הפרט דהכלל לאו דוקא אלא הכונה על הפרטים הנזכרים; –

ופעמים שאין משמעו של כלל מוכרע עד שיבוא הפרט ויפרשנו, וזה מקרי 'כלל הצריך לפרט', כמו בכור – יש במשמעו ראשון לולדות אף בנוולד דרך דופן, ויש במשמעו הראשון שבלידה הטבעית אבל לא דרך דופן, וראשון שבלידה הטבעית הוי בכור אף שקדמו יוצא דופן, וכן הפרט של פטר רחם משמעו אף שקדם ולד דרך דופן וצריך לכלל דדוקא 'בכור'.

ואין נפקותא בין כלל ופרט לכלל הצריך לפרט, אלא מפני שהן שני סוגים חשיב להו' לב' מדות שהתורה נדרשת בהן' (לשון חזו"א יט, יד).